

Поезията, ако се погледне като уред, който измерва разместването на обществените и вътрешно-психологическите пластове в душевността на човека, ще трябва да решим, че това е преди всичко най-чувствителният уред, пригоден за таква измервания. Тя може би няма да даде пълната и задълбочена картина на събитията, както ще направи един роман, но затова пък тя ще реагира първа, ще реагира непосредствено, като остане най-близко до автентичността на човешките, подчертавам човешките преживявания. Те няма да са намерили убедително съпоставяне в мащаба на цялостното движение на причинните връзки, но винаги ще имат свежестта на директния магнитофонен запис. Този „уред“, по такъв начин, може да се сметне за най-точен и в мащабите на науката, защото улавяйки най-точно състоянието на един сборен човек в един сборен миг, той ще може да се приближи най-точно до върнатата картина, до непрекъснатото движение на света, на неговата идейна цялост, проектирана като свободно трактовано изкуство.

Отдавна съм си направил едно второ сравнение, чрез което също така се добирам до свойствата на поезията. В поезията най-силно и пълно се проявява действието на закона за скачените съдове. Това значи, че едно ярко явление в поезията на една страна никога не може да си остане само там, че законът за скачените съдове дори ако има пречки или бариери, ще ги премине, за да пренесе революционната свежест на новото явление.

Още не е било изсъхнало мастилото върху хартията, понесла новаторството на грандиозните образи на Маяковски, когато нашите поети Гео Милев и Ламар им дават звучение на български език, превеждат ги. Но с това работата не се свършва. Въздействието на Маяковски, на неговата партийна убеденост, преминава и в личните революционни стихове на двамата поети и чрез тях в цялата ни поезия. Понеже се касае до силни творчески личности, всъщност не можем да търсим никакво пряко влияние. Законът за скачените съдове в поезията не може да се прилага до проявите на подражателството.

Но революционното взаимодействие между нашите две поезии, закърмено от братските връзки на вековна езикова близост, в пълна сила се базира върху закона за скачените съдове. Ако не гледаме опростителски на нещата, ще можем да намерим например истинско творческо въздействие от страна на младите Евтушенко и Вознесенски върху нашите Башев и Левчев.

Също така безспорно е, че примерът на Вапцаровата поезия не е останал без значение за съветската поезия след Великата отечествена война. Тук пълната двустранност още ще бъде в областта на пожеланията. Но обръщането на сериозно внимание върху поетичните преводи от български на руски напоследък ще ускори процеса на взаимобмена на нашите поетически ценности.

Впрочем, защо ми беше нужно това повтаряне на общоизвестни истини? Само за едно.

Да изтъкна, че в движението си напред две революционни поезии не могат да не бъдат рамо до рамо, след като поетическите задачи им са общи, а още повече са общи жизнените задачи на хората, чиито чувства ще запечатват в своите литературни „записи“, „специалистите“, които боравят с „уред“ за измерване разместването на обществените и вътрешно-психологическите пластове.

А двустранността на тази връзка безспорно ще се разширява с включването във веригата на нови и нови източници за взаимодействие. Руско-българското радарно поетическо излъчване ще поиска да има нужда от резултатите на полско-

българското или унгарско-руското. Не става дума тук за някакъв поетически варшавски пакт или СИВ. Но общото движение напред има нужда от общи усилия.

Българската поезия става все по-широкообхватна. Нейният днешен ден е белязан със знака на голямата искреност, на реалното, действено сливане на гражданското с личното начало. Защото традициите на нашата революционна поезия, на високия градус на нейния граждански патос естествено водят до такова органично противопоставяне на отделянето на личните чувства от гражданските.

Само в търсене на нови възможности за това начинание с дълбок идеен подтекст виждам навлизането на поетите от моето поколение и на неколцина, дошли в поезията след нас, в необятните периметри на драматургията.

Тук също така бихме могли да потърсим примера на Маяковски, на неговия граждански театър. А Брехт, когото имах щастието да познавам лично, смяташе драматургията си като продължение на поезията му.

Преди десетина и повече години в румънската драматургия навлязоха млади журналисти. С това спечели документалният характер на тяхната нова драма. У нас навлязоха поетите. Достатъчно е само да спомена имената на Иван Пейчев, Валери Петров, Джагаров, Радоев. Смятам, че усилията в края на краищата пак ще доведат до същия резултат, макар и по-трудно и мъчително.

Защото и поезията е документ, но със снимка на вътрешната същност на събитията.

И ако това навлизане в скритата атомна структура на големия двубой за бъдещето на човечеството разшири въздействието на поезията върху съвременниците ни, само ще спечели нашият атакуващ фронт, в този, разделен от непреодолими идеологически различия, свят.